

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«Idjtihad» Constantinople

Téléph : 20865

xxviième ANNÉE

15 Juillet 1932

İÇTİHAAT

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 349

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdı

5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi yedinci sene

15 Temmuz 1932

Hanımlar , Beyler , diğer bir çok ilm uhiblerinin ve deha hayranlarının üstadı olmuş olduğu gibi benim de üstadım olmuş olan G. Le Bon, içimizden ga'ib oldu . Bundan dilhunum, ve yüreğim uzun müddet kanadı . Yalnız bir düşünce beni tesliye ediyor . O büsbütün ölmeyecek kadar çok nur neşr etmiştir . Hayranı olduğum vasi' zekâlardan Guyau nun dediği gibi sevilen kitab ölümün bile kapamadığı, açık duran bir gözdür , orada, bir insanın en derin tefekkürü , bir nur şu'a'ı halinde , da'ima görülebilir olur .

Bir çok zamandan beri sönmüş, fakat şu'a'ları halâ nâ mütenâhi fazayı tenvir etmekde olan yıldızlar gibi , yakın zamanda üful eden meşhur üstadım ve muhterem muhibbim G. Le Bon, « İlm in ihdas ettiği sera'ir tenvir ettiği sera'irden ziyadedir = La science crée plus de

mystères Qu'elle n'en éclaireit » vecizesine rağmen fikirleri tenvir edecek ve daha uzun müddet , pek uzun müddet, etrafı ihata eden zulmetle mücadele etmek için müfekkire'i beşerin taze kuvvet aldığı bir menba' olacaktır .

İçinde, Voltaire in vefat ettiği ve bu gün bir Voltaire muzesine tahvil edilmiş olan Şa - toyu **Ferney** de ziyaret ettim . Altında meşhur hekimin yüreği mahfuz olan ve divara mulâ - sık bir mermerin üzerinde şu yazı okunuyordu:

Voltaire in kalbi buradadır, fakat ruhu her taraftadır : La cœur de Voltaire est ici, mais son esprit est partout .

Aynı suretle biz de « conference » e ni - hayet verirken , diye biliriz ki G. Le Bon un cesedi Fransa da yatıyor . Fakat ruhu her ta - rafda yaşıyor .

Fransız Edebiyatı :

André Maurois dan :

FRANÇOISE

İlk nörsü(dadı) ruhbani hakla hüküm sürdü. Doğduğu zamandan beri, beşiğinin yanında, bu ahpapca ve sert yüzü gören, Françoise, onu arz kadar eski zannediyordu . Yaşadığı alemde memnun olduğu için arzularını yerine getiren sa'adetler ve hayali mahlûklar tehayyül etmek ihtiyacını hissetmiyordu. Bununla beraber, bah-tiyarlık kendisine her uzak şey hakkında hari-kul'adelik hissi veriyordu .

«Gignol»dan (bir nevi' kuklalı karagöz)dön- düğü vakit, diyordu ki :

— Timsahdan korkan küçük kızlar var , fakat, ben eyi görüyorum ki bu üzerine bir parça yeşil kumaş dikilmiş bir ağaç parçasıdır.

— Ya şeytanı, Françoise, gördün mü ?

— Evet , bir nevi vahşiden başka bir şey değil .

Bâzan beklenilmeyen bir felâket ebedi zan- nedilebilen bir idarenin nihayetini getiriyordu.

Nörs, halledilmedi, kendisini aşka hasr etmek için feragat etti . Onunla beraber, Françoise için, bu pek yumuşak küçük ruhun yegâne hayatını

teşkil eden , bir an'ana , bir takım merasim kaip oluyordu. Bir sene zarfında zaif ve fazi - letsiz hükûmetler birbirini takib edecekler .

Vahşi Leoni, istihzacı Angel, zaif Mis Pat- rik gibi hâlis serseriler bir gün süren geçici kanunlar ilân edecekler.

Hiç bir şeyi saymayan, hiç bir şey'e ri'ayet etmeyen Léoni nin ne nufuzu olabilir.

Uyanmanın, banyonun, yemeklerin mukad- des saatlarından gafil .

Bunları kendisine hatırlattıkları vakit kü- für ediyor :

— Senin nörsün deli idi , diyor .

Bu putların katli 'âmı , evvelen münfe'il , sonra da mütecessis olan, Françoise in hoşuna gitti .

Harbin arefesinde doğan kız , asker baba - sında ancak sert fakat geçici bir galip görüyor.

Annesini dünyada her şeyden fazla seviyor . Fakat, annesi , o zaman meraklı ve yorgun olduğu için her vakit kendisine nezaret edemiyo . Zaten usulsuz aşk kalplerde intizam te'sis etmez

Dar ve âdil kanunlara riayet etmeğe baş - layan bu küçük hayvan , vahşi hayvanlığa dönüyor .

Şu âdi Leoniyi döğüyor , tırmalıyor , onu bed du'alarla takib ediyor :

— Mendebur, sizden nefret ediyorum, yaşa - dığınız için bed bahtım . Ölmüş olmanızı isterdim .

Nasıl bu kadar kuvvetle kin bağlayabilir ? Bu kelimeleri nereden işitti ?

Leoni korkarak kaçıyor , ve lenfavi, ürkek, tatlı bir İrlandalıya yerini bırakıyor.

Mis Patrik diyor ki İngilizlerle İrlandalı - rın arasındaki fark şudur ki İrlandalılar nükte - dandırılar. Şunu da söylüyor : « Babam kırmızı elbise ile tazı avına çıkardı , ve ben çocukları sevmem . »

Françoise Mis Patrik hakkında çabuk hük - münü verdi , ve heyhat , hiç de iki yüzlü ol - madığı için, kendisine hükmünü bildiriyor .

Bununla beraber , intizamsızlık büyüyor . Herkesin , kendi keyfine uyduracağını zan ettiği bu küçük kızdı meçhul ve yıldırıcı bir mahluk çıkıyor.

Artık hep öfke, kavga, şiddetli ve müte - nakız kararlar .

Bir sabah birdenbire dersine gitmeği red edi - yor, ve gitmiyor .

Ertesi günü, sirke götürülmesini isteyer, ve son dakikada, fikir değiştirdiğini söylüyor.

— Françoise, bu ma'nasız, senin için bilet - ler aldirttin .

— Gitmeyeceğim .

Mis Patrik mukadderatla ezilerek inliyor.

— Gitmeyecek .

Babası : yeter, diyor : bu gülünçtür , gide - ceksin, hattâ , seni haykırarak sürükleyecek olsa mbile.

Bunun üzerine Françoise , sahte bir öfkenin titrettiği sesler çıkarıyor. Hem de artık saat o kadar ilerledi ki gitmek imkânsız oluyor.

— Bir ceza verilmelidir ; Her sözün tutul - ması lâzım geldiğini anlaması icap eder .

Kendisine tatlı verilmeyecek, Annesi içini çekerek :

— Anlaşıldı tatlı yemeyecek .

Fakat, yemekten sonra Françoise okşayarak annesinin dizleri üzerine oturup mırıldandı : « Anne siz bana bir bonbon vereceksiniz ? »

O pek müte'essir ve kızdı fazla cezalan - mıştır . Usul sahibi olan ve şiddetli olmasını gözü ile işaret eden kocasına bakıyor. Bununla beraber râzı olmağa cesaret edemiyor , fakat, Françoise ın hüznünü hafifletmek için bu hoş formülü mükemmel buluyor :

— Senin sevdiklerinden artık kalmadı , ciciim ..

İşte genç barbarımız böylece can sıkıcı kavgalara karıştığından beri, kuvvetli ve ka - rışık bir surette, bir muhayyel hayat ihtiyacını hissediyor .

Dante düşmanlarını koymak için bir cehen - nem bina etti . Molière, kendisine , bahtsızlı - ğından bir deha yaptı. Françoise Meipi halk ediyor .

Meip icad ettiği bir şehrin , bir memleketin belki bir âlemin adıydı :

Şimdi o, harici âlemin kendisine düşman olduğu vakit oraya sığmıyor .

— Bu akşam çıkıyoruz Françoise .

— Sizinle beraber gitmek istiyorum .

— Mümkün değil.

— A ! öyle ise, pek eyi, ben Meipte yemek yeyeceğim . Meipte hiç yağmur yağmaz. Bütün gün büyük bagçelerde oynanır. « Herkes eğle - nir » babalar sabahtan akşama kadar okumaz - lar ve kendilerine bir « sarı cüce » oyunu teklif edildiği vakit « işim var » deye cevap ver - mezler . Zâten çocuklar baba ve annelerini magazalarda intihap ederler. saat sekiz de bü - üyükleri uykuya gönderirler, ve küçük çocuk - lar küçük kızları tiyatroya götürürler .

Françoise ın tatlıdan mahrum edildiği gün - ler, Meipin pastacıları, dükkânlarının kapıları - nın önünde ayakta ; sukaktan geçenlere şeker - lemeler dağıtıyorlar. Françoise ın ağladığı gece - ler, bin ışığı göz yaşlarının arasından parlayan Meip, diğer günlerden daha güzeldir.

Meipte şoseyi çocuklara bırakmak için taksi - ler yolun kenarında dururlar. Resimli bir kitap

satın alındığı vakit iki metelik verilir; dükkâncı yüzbin metelik geri verir.

— Fakat, Françoise, sen kitap satın almazsın; okumak bilmezsin.

— Meip lisanında okumak bilirim.

— Meipin en iyi kitabı hangisidir?

— Herkes bilir ki, Perk ve Fluber dir.

— Nasıl?

— Anlayamazsınız, Meip lisanında söyleyorum.

— Fakat, Françoise, Meip nerededir? Fransada mı?

— O! Hayır.

— O halde, buradan pek uzak mı?

— Meip? Bir metro uzakta bile değil. Meip bagcimizdedir ve değildir; ev Meiple toprağın birleştiği yerde olsa kerek.

Dünyayı bir kerre tanımış olanlara hakikisi kadar lüzumlu bir diğerini halk etmek büyük sanatkarların imtiyazıdır.

Biri diğerinden sonra, dostlarımız Françoise in esrarengiz kırallığını keşf ediyorlar, ve bunlardan çoğu, seadeti düşündüğü vakit, ancak Meipte bulmayı ümid ediyor.

Suphi Nuri

KÜÇÜK HİKÂYE

BENİ NİÇİN KURTARDIN

Ali bir gün eve geldi. Derisi kemige yapışmış kuru vücudunu yırtık lime lime olmuş eski elbiseleri içine sıkıştırmış, başı yana eğik, gözleri sönüktü. Tırnakları kemikle rine geçmiş zan olunacak kadar zayıf parmaklarıyla yanık ve kırışık yüzünü kaplayan uzun ve pis sakallarını karıştırıp, vücudunu yırtık elbiseleri içinde kaşımak için tatlı, tatlı oynattıktan sonra hırıltılı sesile:

— Efendi, Üdemiş'ten yayan geliyorum, üç gün gün açım.

Diyerek yanık dudaklarını sararmış dişleri ile ısırıp ıslattıktan sonra sustu. Bir lira verdim, halsiz sesile teşekkür etti vücudunu bükük bacakları ile sürükleyip gitti.

* *

Ertesi gün yazıhaneye girerken kapuda Aliye rast geldim. Kör kütük sarhoştı. Gözleri acı bir mahmurluk almış, elmacık kemiklerini kaplayan kuru deri kızarmış, bütün dehşet silinmiş, yüzüne bir durgunluk yayılmıştı. Beni görür görmez sendeleyerek ayga kalktı, sarkık dudakları arasından bir şeyler mırıldandı ve nasırlı pis avucunu uzattı.

— Ne o Ali dedim, içmişsin.

Tersi sıyrık ve pıhtılaşmış kanlı elini göğsüne götürerek başını egdi, böylece kabahatini itiraf ediyordu.

Bir lira daha verdim. Titrek parmaklarile parayı cebine sokarken Sami kolumdan tutmuş beni uzaklaştırıyordu.

— Yahu deli misin?.. Görmedin mi bu herif kör kütük sarhoş!.. Hiç bu adamlara para verilir mi?..

Sonra Sami ile uzun bir münakaşaya koyulduk. O sarhoş dilencilere para ve sadaka vermenin doğru olmadığını ileri sürüyor, ben ise aksini iddia ediyordum.

O günden sonra Aliye hiç rast gelmedim. Artık bana hiç ugramadı.

En şiddetli kış günlerinin birinde idik, kar fırtınası vardı, yolda yürüyordum.

Bir kapu eşiginde vücudunu eski bir kaputa sarmış, kasketi kulaklarına kadar geçirilmiş, kafasını dizlerinin arasına alarak iki kat büzülmüş, bir dilenciye rast geldim. Elini uzatmış bir şey söylemiyordu, tırnakları etlere girmiş parmakları, nasırlı ve pis avucu tanır gibi oldum. Ali diye seslendim, başını kaldırdı, renksiz yüzü balmumu gibi sarıydı, iç içe girmiş kaşları altında gözleri sönüktü. Ayaga kalkmak istedi, sendeledi ve çöktü. Sarkık dudakları arasından sızan salyalarını elinin tersile sildikten sonra, dudakları kımıldadı, titredi gözleri bulandı ve geriye doğru düştü, hareketsiz kaldı. Sarstım kendinde degildi,